

Avdelningen för ekonomisk statistik och analys
Marcus Lundgren

Möte i användarrådet för ekonomisk statistik 10 september 2021

Närvarande:

Anna Thoursie, Ledarna, ordförande
Harald Edquist, Ericsson Research
Mats Kinnwall, Teknikföretagen
Jyry Hokkanen, Riksbanken
Erik Spector (ersatte Ylva Hedén Westerdahl), Konjunkturinstitutet
Anna Strand, Finansdepartementet
Lena Sellgren, Business Sweden
Dan Sölverud (ersatte Ann-Sofie Öberg), ESV
Torbjörn Isaksson, Nordea
Tomas Lööv, Näringslivets regelnämnd
Henrik Larsson, FI
Christina Nyman, Handelsbanken

Från SCB:

Helena Kaplan, ESA/BFN
Per Andreasson, ESA/NUP
Marcus Lundgren, sekreterare, ESA/NUP/NS
John Eliasson, ESA/NUP/KPI
Kamala Krishnan, ESA/NUP/KPI
Olof Hansson, ESA/BFN/FM
Farzad Ashouri, ESA/BFN/FM
Malin Wallén, ESA/BFN/BET
Linda Nihlwing, ESA/BFN/BET
Nadia von Unge, ESA/BFN/BET

Frånvarande:

Pär Hansson, Tillväxtanalys

1 Mötet öppnas

Mötet öppnades med en incheckningsrunda då mötet denna gång skedde digitalt.

2 Godkännande av dagordning

Dagordningen godkändes.

3 Mötesanteckningar från föregående möte

Inga synpunkter på föregående mötesanteckningar.

4 Information från SCB och rådets medlemmar

Harald Edquist (Ericsson Research) nämnde att de har mest fokus på utrullning av 5G. För tillfället har de 144 kontrakt ute i världen. Det investeras i AI och 6G. Harald arbetar med två projekt. Ett som undersöker vilken påverkan hastigheten i mobila nätverk har på produktivitet. I det andra tittar man på ICT och koldioxidutsläpp.

Mats Kinnwall (Teknikföretagen) berättade att de har cirka 4200 medlemsföretag och de flesta är små eller medelstora. Många säger att det skulle vara katastrofalt om tjänstemännen arbetar hemifrån då det hämmar kreativiteten.

Det är en enorm efterfrågan av chip. Chip i fordonsbranschen har lägre förädlingsvärde och är därför inte prioriterade av chiptillverkarna. Man får hoppas att de stora tillverkarna bygger ut och etablerar sig i Europa, men det tar tid. Det är även brist på andra sorters varor, men då handlar det om problem med transporten vilket är ett konjunkturproblem.

Problemet med Cementa kräver förståelse från politiker i arbetet med tillståndsprocessen.

Det finns ett gap mellan orderingång och produktion. Det läggs många ordrar men man kan inte tillverka i samma takt.

Erik Spector (Konjunkturinstitutet) berättade att de är mitt i en prognosrunda. Man tittar på leveransproblem och inflation. Hur ska man ta in förändrade förutsättningar i prognosen? Tidigare hade man trott att återöppnandet av Sverige skulle komma senare. Detta kan påverka detaljer i hushållens konsumtion. Snart kommer en ny lönebildningsrapport.

Arbetet med realtidsindikatorer, som har nämnts på tidigare möten, rullar på. Det handlar mycket om Google-sökningar. Ett PM kommer att publiceras. Det är dock inte klart om det kommer att publiceras några indikatorer löpande.

Anna Strand (Finansdepartementet) informerade om att de är i slutfasen i arbetet med budgetpropositionen. Det pågår också analysarbete kring effekterna på BNP av Cementa och produktionsstoppen för Volvo och Scania. Det pågår också ett arbete kring hämtning av data direkt från SCB till de egna systemen.

Lena Sellgren (Business Sweden) berättade att de publicerade ett nytt exportchefsindex i slutet av augusti. Som väntat visade det på en nedgång. Man tittar på sex olika regioner. Asien hade ett lägre index än man någonsin tidigare har sett. SCB tar fram indexet och metoden har gjorts om till onlineinsamling. Den nya metoden gav tillfälligt en lägre svarsfrekvens men nu ser det okej ut igen.

Arbetskraftsbrist och inflation är två områden som analyseras. Sedan en tid tillbaka görs affärsklimatstudier. Man har nu tagit ett nytt grepp om detta och en global analys publicerades i början av september.

Jyry Hokkanen (Riksbanken) nämnde att det hålls ett penningpolitiskt möte om cirka 10 dagar. Riksbanken har haft ett internt realtidsprojekt som inte har publicerats externt. Det hade varit bra att ha på plats när pandemin inleddes. Det är mer av en litteraturstudie och kommer troligtvis inte att publiceras externt.

Datahanteringskapaciteten behöver förstärkas och man har anställt en data scientist och en data engineer till avdelningen. Ett projekt om att stärka upp hanteringen av data pågår.

Efter förra användarrådsmötet har BIS Innovation Hub öppnat ett regionalt center i Stockholm. Det är ett regionalt kontor för innovationer inom framförallt betalningsmedelsområdet.

Dan Sölverud (ESV) informerade om att septemberprognosen publiceras idag. Det är en kortprognos med en kondenserad rapport. Prognosen visar på en bra kraft i återhämtningen. De offentliga finanserna stärks men tycks inte nå upp till överskottsmålet 2022. Redan nästa år är man under skuldankarets nivå och 2023 passeras den nedre gränsen.

Torbjörn Isaksson (Nordea) nämnde att de släppte en konjunkturrapport för en vecka sedan. En regional konjunkturrapport är snart klar. I Sverige har vi till stor del lämnat pandemin bakom oss. Det finns dock vissa fördröjande globala effekter. Man kan börja se spännande effekter kring inflationen även för svensk del.

Tomas Lööv (Näringslivets regelnämnd) berättade att de är inblandade i en e-konsultation. EU har kommit med långtgående krav på företagen i en "data sharing act". Företagen ska bidra med gratis data i allmänhetens intresse. Det finns inga omnämmanden kring sekretessen.

Henrik Larsson (FI) är redaktör för en stabilitetsrapport. Det pågår en bostadsbristuppgång och hushållens skulder trendar uppåt. Man kan se en preferensändring där man är beredd att betala mer för att bo större. Är detta tillfälligt? Man tittar också på avvecklingen av coronaåtgärder, som lättnaderna av amorteringskravet.

Christina Nyman (Handelsbanken) berättade att de publicerade en konjunkturanalys direkt efter sommaren. De har ett stort fokus på produktionsproblemen. Man tittar också på inflationen i Sverige och i omvärlden.

Två gånger per år tar man fram en fastighetsrapport. Man tittar på hela fastighetsmarknaden, både offentlig och privat.

En omorganisation pågår på avdelningen Capital markets.

Anna Thoursie (Ledarna) berättade att Ledarna gör en egen löneenkät och har en databas som medlemmarna kan använda för att själva söka efter statistik. Man har en del mjuka frågor i enkäten. Det blir dock in någon rapport i år. Detta beror på att endast 20 % av medlemmarna fick sin lön reviderad 2020. Det brukar vara 80 %. Man arbetar nu med en ny löneenkät som ska skickas ut under hösten.

Helena Kaplan & Per Andreasson (SCB) gick igenom SCB:s övergripande strategiska mål. SCB har nyligen genomgått en omorganisation och kommer bland annat att bestå av två stora statistik- och analysavdelningar, en dataavdelning och en samlad styrning av arkitektur. Ansvar för användarrådet för ekonomisk statistik ligger under avdelningen ”Ekonomisk statistik och analys”, där Elisabeth Hopkins är avdelningschef. På användarrådsmötena deltar även Helena, som är enhetschef för ”Betalningsbalans, finansmarknad och nationalräkenskaper (BFN)” och Per, som är enhetschef för ”Näringsverksamhet, utrikeshandel och priser (NUP)”.

Från och med 17 januari 2022 flyttas publiceringstidpunkten för all statistik till kl. 08.00.

SCB tipsar om att SCB:s demokratidag hålls den 1 oktober och Statistikforum den 11 november.

Ett fel i produktionsvärdeindex kopplat till byggsektorn har korrigerats. Information om detta finns i en not på SCB:s webbplats.

5 Effekter av Coronaanpassade vikter i KPI

För information (John Eliasson)

Pandemin har påverkat konsumtionen så pass mycket att man har valt att använda en justerad metod för KPI:s viktberäkningar 2021. Inflationstakten påverkas på två olika sätt; dels som en direkt följd av att prisförändringar för enskilda produktgrupper får en annan vikt, dels genom den så kallade ”korgeffekten”.

I den ordinarie metoden används kvantiteterna för år t-2 till KPI:s månadslänkar. I den justerade metoden används kvantiteter för år t-1.

Den justerade metoden får stor effekt på bland annat lokaltrafik, utrikes flyg och paketresor. Man kan se större svängningar och större effekt med den justerade metoden jämfört med ordinarie metod. Det får också stor påverkan på säsongsmönster.

Det var så stora skiftningar i konsumtionen under pandemin att det behövde göras något för att korgen skulle spegla detta.

Hur bör vikterna hanteras inför 2022?

- Bör vi använda liknande justerade viktberäkning som baserar sig på 3 kvartal 2021?
- Eller bör vi återgå till standard att beräkna vikter på helår 2020?
- Eller bör vi justera vikterna så att de liknar förpandemin?

Ett förmöte med Eurostat task force kommer att hållas i september. Ett möte med working group ska hållas i november. Ett utkast till rekommendationer är redan påbörjat. Möte med KPI-nämnden kommer att hållas i oktober. Ett slutgiltigt beslut kommer efter att Eurostat har beslutat om sina rekommendationer.

Diskussion och synpunkter från ledamöter i användarrådet:

Det var rätt att SCB och Eurostat frångick praxis och använde vikter från 2020. Jag tycker att man även till 2022 och 2023 bör använda vikter från år t-1. Man frångick inte praxis i år till år-länkningen.

Kan man inte använda mer än tre kvartal från år t-1?

SCB: BNP för kvartal 4 har inte publicerats så det finns ingen officiell siffra. Vi tar med frågan om huruvida man kan titta på BNP-indikatorn istället.

6 Användning av maskininlärning i arbetet med granskning av finansmarknadsstatistiken

För information (Olof Hansson & Farzad Ashouri)

I finansmarknadsstatistiken har man testat ett neuralt nätverk inom supervised learning. Metoden går ut på att man tar fram träningsdata och ett facit, kartlägger mönster i data som förklarar facit och sedan applicerar mönster på ny data för att ge förutsägelser.

Metoden har använts på MFI-data och man letar efter misstänkta felrapporteringar. Tidigare har man använt statistiska metoder som till exempel glidande medelvärden för att hitta fel. Det genererade dock många misstänkta fel att kontrollera, varav många egentligen var korrekta.

När modellen anpassar sig till en datapunkt kan den bli sämre anpassad till andra datapunkter. Man testar därför modellen på många slumpmässigt utvalda datapunkter. Modellen behöver sedan utvärderas mot helt ny data som den inte har tränats på. Resultatet från detta test jämfördes med manuell granskning från mänskliga granskare och gav följande resultat (ca 10 000 mätpunkter):

- True positive: 146,5 st (1,61 %)
- True negative: 8934 st (98,15 %)
- False positive: 8,5 st (0,09 %)
- False negative: 13 st (0,14 %)

De fall som modellen gjorde fel (0,09 % + 0,14 %) var alla gränsfall. Slutsatsen är att modellen är väldigt bra på att återge mänskliga bedömningar av om tidserien ser misstänkt ut. En mänsklig granskare kommer aldrig ha tid att granska lika många serier som datorn.

Användning av en granskningsalgoritm skulle leda till att man kan processa en stor mängd information mycket snabbt. Detta kan leda till fler utskick av frågor till uppgiftslämnaren. Granskningen skulle också kunna ske direkt vid rapporteringen så att uppgiftslämnaren får direkt respons så att man kan undvika en senare återkontakt.

Diskussion och synpunkter från ledamöter i användarrådet:

Varför testade SCB detta just på finansmarknadsstatistiken?

SCB: Det finns bra data från bankerna och det fanns utrymme inom undersökningens budget att genomföra testet. Det var ett initiativ från Olof och Farzad att börja testa detta.

Det är jättekul att det kommer initiativ till förbättring och att det tas tillvara på detta inom organisationen. Det är en enorm effektivisering som kan frigöra resurser till andra moment.

Hur ser det ut med planerna att utvidga detta till andra områden som till exempel NR?

SCB: Det arbete som har gjorts inom finansmarknadsstatistiken är helt i linje med SCB:s långsiktiga strategi.

Det är viktigt med minskad uppgiftslämnarbörda. Att det blir enklare och mer tidseffektivt för SCB att kontrollera data innebär ju inte motsvarande tidsvinster hos de som svarar på SCB:s frågor.

7 Ny källa i Betalningsbalansen

För information (Malin Wallén & Linda Nihlwing)

SCB har börjat använda sig av databasen över värdepappersinnehav (VINN) och svensk värdepappersdatabas (SVDB) som källor i Betalningsbalansen.

De nya källorna kommer att användas till portföljinvesteringar och valutareserv.

Svenska tillgångar i värdepapper kan i princip hämtas rakt från VINN. Det finns en egen insamling av det som inte finns i VINN. Utländskt innehav i svenska värdepapper beräknas residualt genom att dra bort svenskt innehav från totalt emitterat.

En förändring är att data från VINN finns på kvartal men behov finns av månadsdata. Detta löses med skattningar m.m.

Fördelar med förändringen är minskad uppgiftslämnarbörda och ökad kvalitet. Dubbelinsamling av snarlika uppgifter undviks. Tidigare skedde insamling via 17 månadsblanketter och två halvårsvisa (ca 80 uppgiftslämnare på månad och 300 på halvår). Denna insamling är nu borttagen. Nu sker endast kompletterande insamling av portföljinvesteringar i utländsk depå.

VINN och SVDB ger bättre täckning och mer information. Databaserna möjliggör ett effektivare arbetssätt och bättre samordning mellan Betalningsbalansen och Nationalräkenskaperna. Mer information finns tillgänglig som till exempel återstående löptid, sektorer, utländsk motpart och mycket mer. Det ger möjlighet till nedbrytningar som efterfrågas av Eurostat. Minskat behov av granskning frigör tid till annat.

Den högre täckningen med VINN ger en nivåhöjning i statistiken.

Återstående arbete:

- Valutareserv
- Transaktioner
- Avkastning
- Omvärderingar
- Svenska aktier och fonder
- Hantering av tidseriebrott

Från tredje kvartalet implementeras ny källa till valutareserv.

I och med att utländskt ägande beräknas residualt så måste det svenska ägandet ha en bra täckning. Annars överskattas det utländska ägandet. För svenska aktier och fonder återstår en del arbete kring detta.

Vi kommer att revidera kvartal 1 med data från VINN. Vad gäller hantering av tidseriebrott tittar man på hur långt man kan tillbakaräkna samt hur man ska hantera brottet som uppstår.

Diskussion och synpunkter från ledamöter i användarrådet:

Det är väldigt viktigt att alltid ha med sig frågan om hantering av tidseriebrott när man gör förändringar i statistiken. Om man inte kan gå tillbaka med en ny källa så får man dubbelmäta under ett år.

Arbetet med att bygga upp en databas över värdepappersinnehav är finansierat av Riksbanken och det finns krav från EU att rapportera data över detta. Det är ett stort projekt som ligger bakom detta. Det är en ny källa och det är inte rimligt att kräva från uppgiftslämnarna att rapportera för äldre årgångar för att hantera tidsseriebrottet.

När kommer Finansräkenskaperna att implementera detta?

SCB: De kommer att börja implementera till nästa kvartal och sedan kommer det löpande att utökas.

8 Övriga frågor

På förra användarrådsmötet frågade SCB vilket behov användarna har av information om vilken typ av coronastöd som har betalats ut till olika branscher. Det gavs möjlighet att svara på detta efter mötet via mail. Vad har detta lett till?

SCB: Vi får kolla upp detta och skickar ut information via mejl.

9 Summering

Effekter av coronaanpassade vikter i KPI: SCB fortsätter vara öppna kring förändringar och användarna fick möjlighet att tycka till om framtida hantering.

Neuralt nätverk: Ett väldigt bra första steg i hur SCB kommer att arbeta i framtiden. Frågan om uppgiftslämnarbörda får inte glömmas bort.

Ny källa i Betalningsbalansen: Ett till bra exempel på hur SCB arbetar med att utveckla statistiken.